

РЕЗИЮМЕТА НА ТРУДОВЕТЕ СЛЕД ЗАЩИТА НА ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЯ

на ас. д-р Донка Динчева Желева-Терзиева,
представени на конкурса за заемане на академична длъжност „доцент“
по „Методика на обучението по физическо възпитание (спортна анимация)“
към катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика“
в област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.3. „Педагогика на обучението по ...“,
обявен от Тракийски университет, публикуван в ДВ бр. 38 от 28.04.2023 г.

В.3. ХАБИЛИТАЦИОНЕН ТРУД – МОНОГРАФИЯ

3.1. Желева-Терзиева, Д. (2023). Ролята на когнитивната сфера в обучението по физическо възпитание. *Монография*, Стара Загора: Тракийски университет, Педагогически факултет, ИК „Кота“, 144 с., ISBN 978-954-314-113-5

В монографията е представен авторският поглед във връзка с когнитивния подход при обучението по физическо възпитание и спорт в училищна възраст. В дълбочина се акцентира върху важноста на теоретичния потенциал на личността като база за формиране на умения и навици, отношения и нагласи в областта на физкултурната практика.

Научният труд е организиран в три основни части:

В първата част са представени нормативните, методическите и методологическите основи при изследване на когнитивните аспекти в обучението по физическо възпитание. Втората част включва емпирично изследване на когнитивните функции при обучението по физическо възпитание, концепция на научния труд със съответните ѝ компоненти, характеристика на възрастовия контингент на изследването. Третата част представя получените систематизирани и анализирани резултати, отразяващи ролята на теоретичните знания при формиране на двигателните умения в контекста на проведеното емпирично проучване.

Монографията е предназначена за учени, студенти, учители и всички, които проявяват интерес към ролята на когнитивната сфера в обучението по физическо възпитание.

Г.5. ПУБЛИКУВАНА КНИГА НА БАЗАТА НА ЗАЩИТЕН ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОНС „ДОКТОР“

5.1. Желева-Терзиева, Д. (2021). *Спортно-анимационната компетентност на педагога*. Стара Загора: Тракийски университет, Педагогически факултет, ISBN 978-954-314-108-1

Написването на монографичния труд е провокирано от актуалния проблем с нарастващата хиподинамия в съвременното общество и търсене на възможности за повишаване двигателната активност на подрастващото поколение чрез формиране на спортно-анимационна компетентност при педагозите.

Научният труд е организиран в три основни части:

Теоретичната част поставя акценти върху професионално-педагогическата компетентност и спортната анимация. Представен е академичният профил на педагога като спортен аниматор и авторски системно-структурен модел за формиране на спортно-анимационната компетентност на педагога. В последната глава на монографията са представени и анализирани резултатите от изследването, потвърждаващи формулираните хипотези.

Монографията е предназначена за всички, които се интересуват от явлението хиподинамия и процеса за формиране на спортно-анимационната компетентност на педагога.

Г.7. СТАТИИ И ДОКЛАДИ, ПУБЛИКУВАНИ В НЕРЕФЕРИРАНИ СПИСАНИЯ С НАУЧНО РЕЦЕНЗИРАНЕ ИЛИ ПУБЛИКУВАНИ В РЕДАКТИРАНИ КОЛЕКТИВНИ ТОМОВЕ

7.1. Желева-Терзиева, Д. (2018). Проучване отношението на студенти от педагогически специалности към занимания с физически упражнения и спорт през свободното време (2018). *Съвременни тенденции на физическото възпитание и спорта*, София: УИ „Св. Кл. Охридски“, 73-79, ISSN 1314-2275

В съвременното общество особено тревожни са научните и медицинските данни, констатиращи наличието и последствията от хиподинамията. Статията разглежда свободното време на хората като възможност за увеличаване на двигателната им активност с цел поддържане на добро здраве. Представени са резултати от проучване отношението на студенти от педагогически специалности – бъдещи „носител“ на личен пример за подрастващите поколения, към занимания с физически упражнения и спорт в свободното време.

7.2. Приложни аспекти на спортно-анимационната дейност в образователна среда (2020). *Съвременни тенденции на физическото възпитание и спорта*, София: УИ „Св. Кл. Охридски“, 196-201, ISSN 1314-2275

Статията разглежда естеството и видовете форми на обучение и организация в образованието с акцент върху организационните форми на работа по физическо възпитание в предучилищна и училищна възраст. В търсене на ефективни нетрадиционни средства за извънурочна работа с цел оптимизиране двигателната активност на подрастващите са представени възможностите за реализиране на спортно-анимационна дейност в институционално организирана среда.

7.3. Функции на спортната анимация в образователна среда (2020). *Сборник доклади от международна онлайн конференция „Межкултурни, научни и образователни диалози“*, 311-322, ISBN 978-954-314-102-9

Статията разглежда здравословното състояние на хората като следствие от повсеместното в съвременното общество явление хиподинамия. Спортната анимация в образователна среда се представя като форма на педагогическа дейност, насочена към

задоволяване потребностите на децата от отход, двигателни и развлекателни дейности, осигуряващи взаимодействие между участниците при организирано ангажиране на свободното им време в и извън образователната система. Функциите на спортната анимация в образователна среда са подробно разгледани.

7.4. Educational dimensions of sports and animation activity in educational environment (2019). Педагошка ревија - Научно списание за образовни прашања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, Vol. 10, No. 2, 21-28, ISSN 1857-7105

Статията проучва възпитателните измерения, които спортно-анимационната дейност в образователна среда може да предостави на подрастващите поколения. От гледна точка на приоритетното и възможното реализиране на спортната анимация в природна среда статията се фокусира върху нравствените, здравните и екологичните аспекти в разглежданата област.

7.5. Comparative analysis of educational achievements of students of full-time and extramural forms of studies, trainees for children and elementary teachers at Trakia University, Stara Zagora (2020). Proceedings of CBU in Social Sciences, Vol. 1, 272-277. <https://doi.org/10.12955/pss.v1.84>, E-ISSN 2695-0715 (Online), P-ISSN 2695-0723 (print)

Научното проучване обхваща студенти от втори курс, специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“ към Педагогически факултет на Тракийски университет – град Стара Загора. Реализиран е сравнителен анализ на академичните постижения на студенти от редовна и задочна форми на обучение по учебната дисциплина „Спортна анимация в образователна среда“ с цел проучване на структурните разлики между двете форми на обучение по отношение на придобитите теоретични знания, формираните умения и отношения като компоненти на компетентността.

7.6. Resistance of built habits for systematic exercises and sport at school age (2020). The 7th International Scientific Conference „Antropological and Teo-antropological Views on Physical Activity from the time of Constantine the Great to Modern Times“, Kopaonic, 188-195, COBISS.SR-ID 22375689, UDC 796.012-053.5, ISBN 978-86-82329-84-8

Статията представя проучване, проведено през септември 2019 г. със 120 студенти – първокурсници, обучаващи се за детски и начални учители в Педагогически факултет към Тракийски университет – град Стара Загора. Проведеното изследване има за цел установяване знанията на респондентите за двигателната активност, техните участие и активност в извънкласните и извънучилищните форми на работа по физическо възпитание и спорт в училищна възраст, спортните им интереси и желание за практикуване на определен вид спорт или спортно-двигателна активност в момента. На проучване са подложени влиянието на физкултурната и спортната дейности в училищна възраст върху индекса на телесна маса и разкриването степента на устойчивост на изградените в училищна възраст навици и потребности за системни

занимания с физически упражнения и спорт.

7.7. Efficiency of the model for formation of professional-pedagogical competence for sports animation activity (2020). *Proceedings of CBU in Social Sciences*, Vol. 1, 278-282, <https://doi.org/10.12955/pss.v1.85>, E-ISSN 2695-0715 (Online), P-ISSN 2695-0723 (print)

Чрез статията се проучва степента на ефективност на авторски структурно-образователен модел, създаден за студенти и специализанти с педагогическа насоченост на обучението, за реализиране на спортно-анимационна дейност в образователна среда. Изследването се базира върху модела за оценка на D. Kirkpatrick. Ефективността на образователния модел се определя по определени показатели.

7.8. Извънурочната физкултурна дейност в България, Европа и света (2020). *Годишник на Педагогически факултет*, Vol. XVII, 154-161, DOI: 10.15547/YbFE.2020.08, print ISSN 1312-286X; online ISSN 2535-1125

Статията представя преглед на извънурочната физкултурна дейност в световен мащаб. Специално и обширно внимание е обърнато на организацията ѝ в Европа и в частност в Република България, като част от европейското образователно пространство. Причините за сегашното състояние и ефективността на съвременните форми на извънурочната дейност у нас са разгледани подробно. В края са представени идеи на специалисти в областта за нейното оптимизиране с цел провокиране на мотивация и включване на подрастващите в дейности със спортна насоченост, както и ползите от редовното им участие.

7.9. Attitudes to the application in practice of the sports animation competence of the educator (2021). *Proceedings of CBU in Social Sciences*, Vol. 2, 357-361, <https://doi.org/10.12955/pss.v2.246>, E-ISSN 2695-0715 (Online), P-ISSN 2695-0723 (print)

Статията разглежда и анализира необходимостта от формиране на професионално-педагогическа компетентност за реализиране на спортно-анимационна дейност в образователна среда. Проучени са мненията на действащи педагози – компетентни лица в областите на физическото възпитание и спортната анимация и нагласите на студенти от педагогически специалности към прилагане на спортно-анимационната компетентност в и извън професионално-педагогическата практика. Резултатите показват високи стойности на показателите, характеризиращи мненията и нагласите на анкетираните лица, както в непосредствената професионално-педагогическа дейност, така и при нейната реализация извън професионално-педагогическата практика (в рамките на свободното време).

7.10. Impact of distance learning on the motor abilities of primary school-age pupils (2021). *Proceedings of CBU in Social Sciences*, Vol. 2, 362-365, <https://doi.org/10.12955/pss.v247>, E-ISSN 2695-0715 (Online), P-ISSN 2695-0723 (print)

Статията сравнява резултатите от двигателни тестове за установяване на степента на развитие на двигателното качество сила при ученици от началния етап на

основната образователна степен, с цел проучване въздействието на дистанционното обучение, наложено от властите в Република България в края на 2020 г. за ограничаване разпространението на COVID-19 и определяне влиянието му върху двигателните способности на учениците. Използвани са резултати от нормативно установени тестове за измерване на физическата дееспособност при изследването на мускулната сила: скок на дължина с два крака от място за измерване на взривната сила на долни крайници и хвърляне на плътна топка с две ръце отгоре за измерване силата на горните крайници, раменния пояс и коремните мускули.

7.11. Comparative analysis between university achievements in attendance and distance learning (2021). *The 8th International Scientific Conference „Antropological and Teo-antropological Views on Physical Activity from the time of Constantine the Great to Modern Times“, Kopaonic, 320-324, UDC: 37.091.018.43, COBISS.SR-ID 55492105, ISSN 978-86-82329-87-9*

В статията е направен сравнителен анализ между образователни постижения на студенти от педагогически специалности при Тракийски университет – Стара Загора. Данни по критерии „знания“ и „умения“ са анализирани като част от професионално-педагогическата компетентност, получена в резултат на присъствена и дистанционна форми на обучение, последната прилагана с цел ограничаване разпространението на COVID-19. Използваните емпирични методи са дидактически тест за оценка на степента на знания и пряко наблюдение и експертна оценка за определяне нивата на умения, придобити в резултат на обучението по учебната дисциплина „Спортни игри в начална училищна възраст“.

7.12. Сравнителен анализ между учебни постижения на специализанти от педагогически специалности в присъствена и дистанционна форми на обучение (2021). *Съвременни тенденции на физическото възпитание и спорта, София: УИ „Св. Кл. Охридски“, 367-374, ISSN 1314-2275*

В статията се прави сравнителен анализ между учебни постижения на специализанти от следдипломна квалификация „Детски учител“ в Педагогически факултет при Тракийски университет – Стара Загора. На изследване са подложени резултати по критериите „знания“ и „отношения“ като част от професионално-педагогическата компетентност, получени и проявени в резултат на осъществено обучение в присъствена и дистанционна форми, последната прилагана по време на Ковид пандемията. Използвани са методите анкета, дидактическо тестиране и експертна оценка за определяне степента на знанията и отношенията, придобити в резултат на обучението по учебната дисциплина „Спортно-анимационна дейност в детската градина“.

7.13. Sport animation in the educational environmental (2022). *The 9th International Scientific Conference „Antropological and Teo-antropological Views on Physical Activity from the time of Constantine the Great to Modern Times“, Kopaonic, 111-116, ISBN 978-86-82374-02-2*

Съвременните предизвикателства пред човека като биологично същество са причинени от високите нива на технологиите, урбанизацията и явлението

хиподинамия. Статията разглежда проблема с намалената двигателна активност на хората, в т.ч. и на подрастващото поколение. Проучването е осъществено 4 години след въвеждане на избираемата учебна дисциплина „Спортна анимация в образователна среда“ в педагогически специалности на Тракийски университет. Изследвани и анализирани са мнението, отношението и степента на удовлетвореност на студенти от Педагогически факултет, обучаващи се по посочената учебна дисциплина, към качеството на обучение и възможностите за реализация на придобитата спортно-анимационна компетентност в бъдещата им работа.

7.14. Констатиране нивото на хандбални знания и умения при студенти от педагогически специалности (2022). *Образованието: класичност и модерност*, В. Търново: УИ „Св. Св. Кирил и Методий“, 205-210, ISBN 978-619-208-324-3

Хандбалната игра присъства в учебните програми по физическо възпитание и спорт от 1956 г. и е част от задължителната област на учебно съдържание „Спортни игри“. Учебните планове на педагогическите специалности при Тракийски университет предлагат избираемата учебна дисциплина „Спортни игри в начална училищна възраст“, чиято цел е усвояване на теоретико-практически и приложни знания и умения от студентите – бъдещи преподаватели по нормативно определените спортни игри. Статията представя проучването и анализирането на входните нива на знания и умения по хандбал при студенти – първокурсници от Педагогически факултет, които са избрали да се обучават по посочената учебна дисциплина. Изследват се и мнението, и отношението на респондентите в проучваната област.

7.15. The formative role of active sports activity for the moral status of adolescents (2022). *Internationale Scientific Congres „Applied Sports Science“*, Vol. 2, 260-264, ISBN (online) 978-954-718-702-3; ISBN (Print) 978-954-718-701-6

Общата цел на семейната и образователната среди е подготовка на подрастващото поколение за обществената практика чрез придобиване на социален опит и изграждане на нравствена култура на поведение. Въпреки че са различни, и двете институции носят отговорност за възпитанието на децата. Част от извънурочната работа по физическо възпитание са спортните занимания по определен вид спорт или спортно-двигателна активност. Статията прави проучване относно влиянието на тренировъчната и състезателната дейности върху формиране на нравствено отговорно поведение при подрастващи футболисти. За определяне на нравствения статус на състезателите от две възрастови групи по време на първенството по футбол 7 в началото и в края на спортно-състезателната 2021/22 г. в област Стара Загора към всеки изследван критерий са изведени съответни показатели. Използвани са методите на педагогическите изследвания беседа, наблюдение и експертна оценка. Изследвани са мнението на 22 треньори и 4 делегати, действията на 18 съдии по отношение на дисциплинарния контрол, поведението на 280 състезатели преди началото, по време и след края на футболните срещи.

7.16. Формиране на професионално-педагогическа компетентност за

спортно-анимационна дейност (2022). *Годишник на Педагогически факултет*, Vol. XIX, 71-77, print ISSN 1312-286X; online ISSN 2535-1125

В статията е направен преглед на обучението по избираемата учебна дисциплина „Спортна анимация в образователна среда“ към Педагогически факултет на Тракийски университет – Стара Загора. Подробно са представени начините за определяне на необходимите знания, умения и нагласи като компоненти на професионалната компетентност за осъществяване на спортно-анимационни занимания с деца от предучилищна и училищна възраст. Схематично е представен авторски алгоритъм за създаване на спортно-анимационен продукт.

7.17. Проучване честотата на практикуване на различните видове спорт със задължителен характер в училищното физическо възпитание (2022). *International Journal KNOWLEDGE*, Vol. 56(2), 205-210, ISSN 2545-4439

В културно-образователна област „Физическа култура и спорт“ и съответно по учебния предмет „Физическо възпитание и спорт“ в училищна възраст задължителните области на учебно съдържание са „Лека атлетика“, „Гимнастика“ и „Спортни игри“. В първата посочена област се изучава съответния вид спорт чрез спортните дисциплини бягане, скачане и хвърляне. Втората област освен основна и спортна гимнастика включва и изучаване на българските народни хора и танци. Спортните игри, включени в учебните програми, са футбол, хандбал, баскетбол и волейбол. Чрез статията се прави проучване върху честотата на практикуване на различните видове спорт и спортно-двигателни активности в училищното физическо възпитание през различните образователни степени и етапи. Използван е методът на педагогическите изследвания анкета. Контингент на изследването са 88 ученици от гимназиален етап на средната образователна степен от 7 училища в област Стара Загора.

7.18. Физкултурната минутка като средство за влияние върху учебната работоспособност (2023). *Norwegian Journal of development of the International Science*, № 106, 44-47, ISSN 3453-9875

Целта на изследването е да се установи целесъобразността на физкултурната минутка като средство за противопоставяне на умората и възстановяване на учебната работоспособност при ученици от II клас. Проучването е направено в часовете по математика и е продиктувано от желание за търсене на иновативни форми на обучение, чрез които се повишава работоспособността на обучаваните. Проведени са 6 дидактически теста (един входящ и пет експериментални) за определяне степента на демонстрираните знания. Приложено е педагогическо наблюдение по показатели, определящи критериите работоспособност и умора. На база експертно мнение са направени оценка и анализ на резултатите от тестовете.

7.19. Извънучилищната физкултурна работа в противодействие на хиподинамията (2023). *Norwegian Journal of development of the International Science*, № 107, 34-38, ISSN 3453-9875

Статията представя изследване в областта на физкултурната работа, организирана от извънучилищни сдружения, школи и дружества със спортна, игрова и

туристическа насочености. Целта е проучване на възможностите за допълнителна двигателна дейност, като противодействие срещу хиподинамията, които се предоставят в град Стара Загора, както и интереса и участието в спортните или двигателно-игровите дейности на ученици от I-ви клас. Научното изследване е реализирано чрез педагогическия метод анкета, проведен под формата на онлайн-проучване с родители на 80 броя първокласници от 5 училища в посочения град.

7.20. Проучване знанията на учениците за българския спорт (2023). *E-списание „Педагогически форум“*, 2, 54-59, ISSN 1314-7986

Крайната цел на обучението по физическо възпитание в училищна възраст е достигане на хармонично развитие и физическо и психическо съвършенство, а очакваните резултати се постигат чрез формиране на компетентности в областта на физкултурната практика. За да бъде човек компетентен, той трябва да притежава определен обем от знания, умения и отношения, които са основни компоненти на компетентността. Чрез статията се прави проучване върху наличните знания на учениците в областта на българския спорт. Използван е методът на педагогическите изследвания дидактически тест. Контингент на изследването са ученици от гимназиалния етап на средната образователна степен от област Стара Загора.

7.21. Диагностика на координационните способности на ученици от начална училищна възраст (2023). *Norwegian Journal of development of the International Science*, № 110, 53-57, ISSN 3453-9875

Двигателната координация е важен показател за нивото на физическа дееспособност на човека. Развиването на координационните способности е от значение за ефективното овладяване на арсенал от нови двигателни умения. Показатели за двигателна координация са точността и времето за изпълнение на двигателни действия с различна координационна сложност, които са пряко свързани със сетивните възприятия, вегетативната система и нервните процеси. Статията представя изследване на координационните способности на ученици от начална училищна възраст, определяна като важен сензитивен период в проучваната област. Научното изследване е осъществено чрез метода тестиране посредством тестова батерия на 120 ученици от началния етап на основната образователна степен от град Стара Загора. Получените резултати показват незадоволително ниво на двигателна координация, която приоритетно е много по-добре развита при момчетата, отколкото при момичетата. При всички изследвани лица се наблюдава прогресивно нарастване на постиженията във възрастов аспект.

7.22. Проучване мнението на спортни педагози по основни акценти от физкултурната училищна практика (2023). *Norwegian Journal of development of the International Science*, № 111, 58-62, ISSN 3453-9875

Статията представя проучване върху мнението на спортни педагози, работещи в областта на физкултурната училищна практика, относно организацията на съществуващите форми на работа по физическо възпитание. Подробно са представени формите в културно-образователна област „Физическа култура и спорт“ в училищна възраст съгласно нормативните документи в системата на образованието. Изследвани

са степента на удовлетвореност на респондентите от ефективността на съществуващите форми, трудностите, които срещат в работата си и препоръките, които дават за подобряване качеството на обучение в проучваната област. Изследването е реализирано чрез проведена онлайн анкета с действащи спортни педагози от градовете Стара Загора, Казанлък и Раднево. Резултатите показват висока степен на удовлетвореност, както и редица препоръки по определени акценти от физкултурните дейности в училище.

Г 10. ПУБЛИКУВАНА ГЛАВА ОТ КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФИЯ

10. Диагностични процедури в областта на физическата култура (2021). Темникова, М. и др. Компетентностен подход в обучението на студенти от педагогически специалности (с. 214-223), Стара Загора: Тракийски университет, Педагогически факултет, ИК „Кота“, ISSN 978-954-314-104-3

В главата се прави преглед на диагностицирането в областта на физическата култура в образователната система с акцент върху контрола, проверката и оценката на степента на овладяване на двигателните действия и нивото на физическата дееспособност. Обстойно и нагледно се представя тестовата батерия, използвана за оценяване степента на физическа дееспособност като част от диагностицирането в областта на училищното образование. Посочени са и начините за оценяване и разнообразието от двигателни тестове, използвани в предучилищна възраст.

Подпис: 